

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
аспіранта з відривом від виробництва кафедри соціальної фармації

Кононенко Ольги Володимирівни за темою:

**«НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО УДО-
СКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ МЕДИЧ-
НИМИ ІМУНОБІОЛОГІЧНИМИ ПРЕПАРАТАМИ ДЛЯ ПЛАНОВОЇ
ВАКЦИНОПРОФІЛАКТИКИ ДІТЕЙ»,**

яка виконана під керівництвом проф. Котвіцької А. А., на здобуття наукового
ступеня кандидата фармацевтичних наук за спеціальністю 15.00.01 – техно-
логія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація

Актуальність теми. На сьогодні профілактичні щеплення від небез-
печних інфекційних захворювань відіграють провідну роль у зниженні захво-
рюваності та смертності населення усього світу. В Україні перелік інфекцій-
них захворювань, проти яких передбачено проведення профілактичних щеп-
лень дітей за віком, визначається Національним календарем профілактичних
щеплень і включає наступні нозології: туберкульоз, кір, краснуху, гепатит В,
кашлюк, правець, епідемічний паротит, дифтерію, гемофільну інфекцію та
поліомієліт.

За рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ)
рівень охоплення профілактичними щепленнями для створення належного
рівня популяційного імунітету має становити 95%. Однак в останні роки в
Україні за окремими нозологіями, що внесені до Національного календаря
профілактичних щеплень як обов'язкові з позиції проведення профілактич-
них щеплень, рівень імунізації не досягає навіть 50%. Така ситуація може
спричинити спалахи інфекційних захворювань та навіть неконтрольоване
розповсюдження епідемій та є однією з основних проблем галузі охорони
здоров'я країн Європейського регіону ВООЗ, зокрема України.

Основною причиною незадовільного функціонування системи планової вакцинопрофілактики дітей в Україні виступає низький рівень забезпечення населення медичними імунобіологічними препаратами (МІБП) для планової вакцинопрофілактики дітей, що призводить до порушення строків вакцинації дітей, визначених Національним календарем профілактичних щеплень, та відсутності належного рівня імунізації, рекомендованого ВООЗ

Тому обґрунтування підходів до удосконалення системи забезпечення населення МІБП для планової вакцинопрофілактики дітей визначили актуальність та науково-практичне значення дисертаційної роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Національного фармацевтичного університету за темою: «Організація фармацевтичної справи, менеджмент та маркетинг у фармації» (№ державної реєстрації 0103U000479 (тему перереєстровано у 2014 р. за №011U000954). Тема дисертаційного дослідження затверджена на ПК «Фармація» МОЗ і НАМН України (протокол №1 від 05.02.2014 р.).

Дисертаційна робота складається із вступу, п'яти розділів, загальних висновків, переліку використаних джерел літератури та додатків А-Є. Дисертація викладена автором на 207 сторінках машинописного тексту, серед якого основний текст складає 147 сторінок, містить 37 таблиць і 25 рисунків. Список використаної літератури нараховує 163 позиції, у т.ч. 54 іноземні.

У вступі дисертаційної роботи здобувачем обґрунтовано актуальність, визначено мету та завдання дисертаційних досліджень, об'єкти, предмет та методи досліджень, наукова новизна одержаних результатів, їх практичне значення, особистий внесок здобувача, апробація результатів дисертації, публікації, тощо.

Перший розділ дисертаційної роботи містить загальну характеристику керованих інфекційних захворювань як медико-соціальної проблеми та висвітлює основні аспекти функціонування системи планової вакцинопрофілактики дітей в Україні.

Дисертантом наведено результати аналізу показників охоплення профілактичними щепленнями та показників інфекційної захворюваності в Україні та країнах Європи. Встановлено, що показники охоплення профілактичними щепленнями в Україні є набагато нижчими за середньоєвропейські. Відповідно інфекційна захворюваність в Україні є вищою та характеризується тенденцією до зростання.

Автором проведено ґрунтовне вивчення сучасного стану забезпечення населення МІБП для планової вакцинопрофілактики дітей в Україні, зокрема стан виконання «Загальнодержавної програми імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб на 2009-2015 рр.».

У цілому, відносно огляду літератури, можна стверджувати про всебічне охоплення та відповідність матеріалу проблемам, що досліджуються.

Другий розділ присвячений обґрунтуванню напрямку, загальної методики та основних методів дослідження. Наведені дані свідчать про використання дисертантом належної методологічної та дослідницької бази, сучасних методів маркетингових, статистичних та економічних методів досліджень для досягнення поставленої мети. У процесі дослідження використовувалась широка інформаційна база, зокрема публікації в науковій літературі, статистичні дані організацій різного рівня підпорядкування, листи лікарських призначень, анкети для опитування лікарів і споживачів. Загальна структура дисертаційного дослідження проілюстрована у вигляді алгоритму з чотирма етапами та наведено характеристику кожного етапу дослідження. Усі використані методики описані здобувачем з роз'ясненнями. Необхідна статистична обробка даних проведена з використанням сучасних програмних пакетів.

Важливою складовою оцінки доступності фармацевтичного забезпечення населення МІБП є результати маркетингового аналізу ринку даної групи препаратів, що представлені у *третьому розділі* роботи.

З метою проведення маркетингового аналізу дисертантом обґрунтовано поетапний алгоритм досліджень, що передбачає аналіз зареєстрованих на вітчизняному ринку МІБП, оцінку їх фізичної та економічної доступності.

За результатами аналізу асортименту зареєстрованих МІБП встановлено переважання в асортименті іноземних МІБП, частка яких становила 65% асортименту.

Аналіз обсягів продажів даної групи препаратів дає підстави стверджувати про постійне коливання їх фізичної доступності, що особливо стосується вітчизняних МІБП.

Щодо економічної доступності, то результати дослідження цінових характеристик в цілому демонструють високий рівень економічної доступності МІБП для населення.

У четвертому розділі дисертантом проведено дослідження сучасного стану функціонування системи планової вакцинопрофілактики дітей в Україні. Зокрема, з використанням методу анкетного опитування споживачів та фахівців галузі охорони здоров'я виявлено найбільш проблемні питання, що потребують першочергового вирішення.

Дисертантом вперше запропоновано алгоритм здійснення оцінки сучасного стану функціонування системи планової вакцинопрофілактики дітей на основі анкетного опитування споживачів і фахівців галузі охорони здоров'я та з використанням методу кластерного аналізу.

П'ятий розділ роботи містить обґрунтування соціально-економічних підходів до удосконалення системи забезпечення населення МІБП.

На підставі зведеного ABC/VEN/частотного-аналізу лікарських призначень хворим на кір сформульовано висновок щодо високої вартості фармакотерапії зазначеної інфекції та необхідність використання значної кількості ЛЗ для курсу лікування, окремі з яких є особливо високовартісними.

З використанням методів «вартості захворювання», «вартості вакцинації» та розрахунку показника «втрачених можливостей» продемонстровано високу соціально-економічну ефективність методу вакцинації.

Заслуговує на увагу запропонована дисертантом методика розрахунку потреби у вакцинах для проведення планових щеплень дітям першого року життя з використанням методу побудови ліній тренду, яка може використо-

вуватись з метою раціоналізації бюджетних коштів як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні.

Проведена автором оцінка залежності рівня щепленості дітей від впливу найбільш вагомих факторів за допомогою кореляційно-регресійного аналізу надала змогу розробити методику оцінки залежності рівня щепленості дітей від впливу окремих факторів.

На підставі результатів дисертаційних досліджень, дисертантом сформовано поетапну соціально-економічну модель удосконалення фармацевтичного забезпечення населення МІБП для планової вакцинопрофілактики дітей.

Дисертаційна робота Кононенко Ольги Володимирівни демонструє поєднання автором теоретичних і науково-методичних підходів для досягнення встановленої мети. Результати експериментальних досліджень статистично опрацьовані та науково обґрунтовані. Представлений у роботі матеріал узгоджений з метою і завданнями дисертаційного дослідження, логічно побудований і викладений фаховою мовою.

Наукова новизна одержаних результатів. Найважливішими результатами дисертаційної роботи є обґрунтування та розробка соціально-економічної моделі удосконалення фармацевтичного забезпечення населення МІБП для планової вакцинопрофілактики дітей.

Автором унерше обґрунтовано та розроблено алгоритм здійснення оцінки стану функціонування системи планової вакцинопрофілактики дітей в Україні в сучасних умовах, запропоновано методику визначення потреби в МІБП для проведення планових щеплень дітям першого року життя з використанням методу математичного моделювання, розроблено методику оцінки залежності рівня щепленості дітей від впливу найбільш вагомих факторів, обґрунтовано та розроблено соціально-економічну модель удосконалення фармацевтичного забезпечення населення МІБП для планової вакцинопрофілактики дітей України.

Автором удосконалено підходи до проведення клініко-економічного аналізу споживання ЛЗ та аналіз вартості фармацевтичної допомоги хворим

на кір, підходи до оцінки економічної ефективності вакцинопрофілактики, науково-методичні положення щодо оцінки рівня задоволеності населення станом фармацевтичного забезпечення за допомогою соціологічних та математико-статистичних методів.

Набули подальшого розвитку маркетингові дослідження ринку МІБП, дослідження фізичної та економічної доступності МІБП, аналіз імунологічної структури населення при фактичному рівні охоплення профілактичними щепленнями, застосування методу математичного моделювання при прогнозуванні необхідної кількості МІБП, призначених для планової вакцинопрофілактики дітей.

Практичне значення теоретичних та науково-методичних розробок дисертанта підтверджено їх використанням у практичній діяльності Головного управління Держсанепідслужби у Сумській обл., Державної служби з лікарських засобів у Сумській обл., Черкаського обласного КП «Фармація», а також у навчальному процесі вищих медичних і фармацевтичних закладів України.

Повнота викладу дисертаційних досліджень у наукових працях. Повнота відображення наукових положень в опублікованих роботах є достатньою. Результати проведених теоретико-прикладних досліджень у повному обсязі представлені у 2 методичних рекомендаціях, 6 статтях у наукових фахових виданнях (в тому числі 2 в іноземних виданнях), а також у 18 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Дисертантом повністю опублікований основний зміст дисертації у наукових фахових періодичних виданнях, а результати досліджень широко апробовані на науково-практичних заходах різного рівня.

Зміст автореферату й основних положень дисертації є ідентичним.

Зауваження щодо змісту дисертації. У цілому дисертаційна робота Кононенко О. В. заслуговує позитивної оцінки за рівень виконання, обґрунтування та представлення матеріалів. Однак необхідним є зазначення деяких побажань та зауважень:

- інформацію в табл. 1.2 щодо порівняльного аналізу рівня охоплення профілактичними щепленнями в Україні та країнах Європейського регіону доцільно було б навести у вигляді діаграми для більш наглядної демонстрації різкого падіння рівня охоплення профілактичними щепленнями в Україні;
- на рис. 1.1-1.5, де відображається динаміка захворюваності на окремі інфекційні нозології, відсутні підписи вертикальних осей;
- інформацію на рис. 3.3, враховуючи її суттєвий обсяг, доречніше надати у вигляді таблиці із зазначенням виробника кожної з наведених вакцин;
- табл. 3.5 та табл. 3.6 доцільно було б об'єднати й перенести в додатки, зважаючи на те, що за текстом є пояснення отриманих показників.

Однак висловлені зауваження не є принциповими і не зменшують актуальності, наукової новизни і практичної значимості роботи.

Висновок:

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота Кононенко О. В. «Науково-методичне обґрунтування підходів до удосконалення системи забезпечення населення медичними імунобіологічними препаратами для планової вакцинопрофілактики дітей» відображає особистий внесок автора, є завершеною самостійною, науково-дослідною працею, яка містить нові наукові результати, що розв'язують конкретні наукові завдання.

За актуальністю, науковою новизною, обсягом представлених теоретико-прикладних положень, практичною значущістю отриманих результатів, кількістю публікацій дисертаційна робота відповідає вимогам ПКМУ від 24.07.2013 № 567 «Про затвердження порядку присудження наукових ступенів» до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук зі спеціальності 15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація, а її автор, Кононенко О. В., заслуговує на присвоєння вченого ступеня кандидата фармацевтичних наук.

Офіційний опонент:

Завідувач лабораторією імунореабілітології
ДУ «Інститут мікробіології та імунології
ім. Мечникова НАМН України»,
доктор медичних наук

А. Ю. Волянський

Підпис А. Ю. Волянського засвідчую

Підпис *Волянського А.Ю.*
ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів
ДУ "ІМІ НАМН"

Белякова Н.А. **Н.А.Белякова**

ВІРНО:
Начальник відділу кадрів
ДУ "ІМІ НАМН"

